

Štev. 9.

V Ljubljani, 1. kimavca 1913.

Leto XIV.

Z bojnega polja.

Pesem o dveh koscih.

Na travniku kosec travo kosi
in pesem veselo prepeva,
da glasno čez širne poljane doni,
v zelenih gorica odmeva . . .

A tam, kjer leži junaški Balkan,
tam smrt s svojo koso pohaja,
koščene nje roke, obraz je temán —
s krvjo sveto zemljo napaja . . .

Srbska.

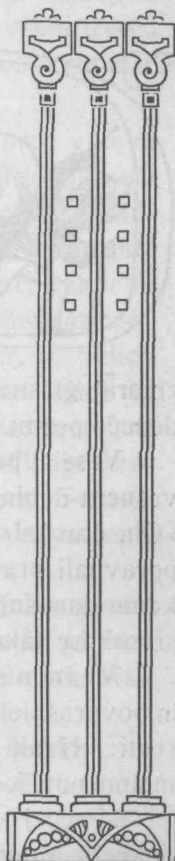
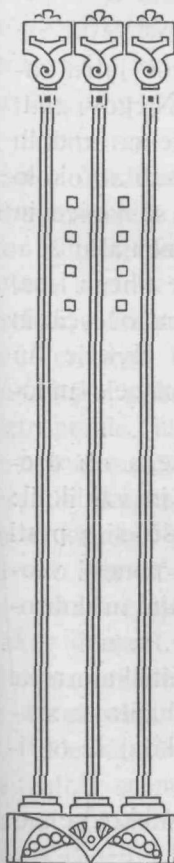
Huda se bitka začela je,
kakor vihar prihrumela je
v tiho slovansko deželo . . .

Marko si sabljo opasal je,
puškino cev si nabasal je:
srce mu v boj hrepenelo.

„Z vranecm jaz v bitko prijahal bom,
s sabljico svetlo jaz mahal bom,
če nas sovražnik napade.“

V bitki pa smrt ga objela je,
mlado življenje mu vzela je,
materi srečo in nade . . .

Davorinov.

RADO MEJOVŠEK:

Alenka in Darko.

Pravljica.

Drugi del.

Eno noč se je solnce okopalo v morju; ob jutru zarana pa je plulo na nebu čisto in žarno. Njegovi zlati prameni so posrebali meglo, vijočo se po rodni dolinah in po veličastnih gorah. Zaplesali so okolo vrhov snivajočih dreves; zazibale so se vejice in zašušteli njih zeleni listi. Gozd se je zbujal!

Ptičice preljube, zveste stanovalke tihega lesa, so dvignile nežne glavice, odprle ljuba očesca in pretegnile svoja krila. Napol tiho čivkaje in zmeraj glasneje so poletele na majajoče vrhove dreves in zapele milodeneče pesmi.

Vesela pesem je predramila škratlja Čuvaja, dremajočega ob drevesnem deblu. Skočil je na noge, pogledal drevju v vrhove in vzkliknil: »Oh, dan je!« Zbudil je speče tovariše. Pobrli so se z ležišč, si s prsti poravnali brade in lase, zbiraje se okolo staroste. Še enkrat ponovi vsakemu današnji opravek in jih opominja: »Bodite vestni, vztrajni in dobrosrčni! Le tako se rešimo prokletstva.«

Medtem sta pristopila Alenka in Darko. Škrateljci jima stiskajo roke in povprašujejo za spanje. »Vrlo dobro!« odgovorita oba. Priklonita se starosti: »Hvala za vašo in naših prijateljev gostoljubnost. Ali kdaj se oprimmemo poti k vilam?«

»Precej!« zavrne starosta. Stopil je h grmu, odkrnil šibko vejico, poklical Modrijana, Skrčka in Smrčka, rekoč:

»Pot k vilam bi bila dolgotrajna in naporna, ker bi vas ovirale veje, protje, robidje in debela. Da temu odpomorem, izročim tebi, Modrijan, to-le

vejico-čarodejko. Karkoli bi vam zastavljalo pot, se dotakni z vejico, in krenilo bo spota. Tudi najmočnejša debela se bodo umikala. Povrhu dobi vsakdo izmed vas čreveljčke brzoteke; obujte si jih, in ponesli vas bodo hitro kakor vetrič do vilinega raja. Če bi bila ograja, ki ogrinja vilin vrt, brez vhoda, se dotakni s šibico, in odpre se vam. Vse drugo stori Modrijan po lastnem nagibu. Pozdravi vile, naše prijateljice, in reci: »Žalujemo! Pride li rešitev?«

Utrnila se mu je solza iz očesa; okrenil se je vstran in zažvižgal na piščal. Na mah so izginili vsi škrateljčki, kakor da bi se raztopili. Le Modrijan, Skrček in Smrček, Alenka in Darko so zaostali na planoti. Molče so si potegnili čreveljčke brzoteke na noge; Modrijan, s čudadelno vejico v roki, se postavi za prvega v vrsti, za njim Alenka, Skrček, Darko in Smrček. Modrijan zamahne z vejico, in veje, debela, protje in robidje se razmaknejo, in gladka pot jim razraste pod nogami in pred njimi. Zamahne vdručič; lahno so se zazibali na levo, desno, nazaj, naprej; dvignili so se mali potniki, da so se njih nožice le s prsti dotikale tal, in hiteli so z brzino vetriča. Pred njimi so se umikale drevje in skale, za njimi pa so lezle na prejšnje mesto. V ušesih jim je šumelo, po vsem truplu gomazelo, videli pa niso ničesar; bilo jim je, kakor bi sanjali. Venomer so hiteli, drveli; Bog ve, kje in kod!

Sčasoma je brzina ponehala, in obstali so na zeleni trati pred vilinim rajem. Modrijan pa veli: »Ta-le zemlja je vilina posest in sveta je, ni moči prestopiti je z obuto nogo!« Sezuli so si čreveljčke, in nožice je božala kakor žamet mehka zelenjad. Pisane in bele rožice so dehtele in opajale mlade potnike s prijetno vonjavo. Previdno so dvigali bose pete, kakor bi se bali, pomandrati nežno cvetko in ji vzeti mlado življenje. Bujno razrasla seč temnega bršljanja jim zapre pot. Vhoda ni videti nikjer. Z vejico čarodejko poboža Modrijan po bršljanovih listih. In čudo! Vse vejice so vztrepetale, in zašumeli so listi; počasi so se vejice razlezle, in odpre se vhod na čarobni vilin vrt. Vstopili so. Na gredicah so klile in razcvetale planinske cvetke ter polnile ozračje z mamljivim vonjem. Sanjale so in klanjale pisane glavice. Tuintam cvetoče lipe so razlivala vonjavo visoko gor pod blesteče nebo.

Sredi rajskega vrta se je dvigal kristalen dvorec, brušen in svetel kakor demant. Zlata svetloba se je vlila iz dvorca na potnike in se razblinila na njih licih in obleki. Od trenutka do trenutka je prihajala svetlejša in čarobnejša.

Alenka, Darko in škratci pokleknejo, klanjajoč glavice k tlom, in zadrhtela so nedolžna srca od radostnega pričakovanja. In božji vseмир dahne poljub milosti na njih čelo.

Kakor lahen sen je pristopila krasna vila, položila bele roke na glavo Alenkino in Darčkovo, uprla mili pogled na malo družbo, oprijela Alenko in Darka za roke, ljubko golčeč: »Pojdite!«

Povede jih po razsvetljeni poti do čarobnega dvorca; samotvorno se je premaknila prozorna stena, in bili so v dvorani. Diven prizor! Ob levi in desni strani so se razvrstile vile do bisernega prestola v ospredju. Nad njim je plaval demant, svetel in žareč kakor solnce. Razsvetljeval je s svojo nepopisno lepo svetlobo ves biserni dvorec in pošiljal svoje veličastne žarke po vsem vrtu.

Na prestolu je sedela kraljica, vila krasotica. S komolcem leve roke se je oprla ob postransko naslonjalo, z drobnimi prstki se oprijela za belo čelo ter premišljala. Njeno resno lice je prešinilo veselje, in rdeča ustna so se nasmehnila. Nazaj naslonivši se je potresla krasno glavo, si z belimi prstki popravila zlatorumene lase in vstala. Z rdeče blazine je vzela zlati diadem z vdelanimi rubini, safiri in smaragdi, si ga dela na glavo, rekši z zvonkim glasom:

»Dan dvojne sreče in slave je danes. Usoda je prignala k nam dva borna otročiča; nedolžna sta in čista. Iskala sta dobroto pri ljudeh, a zaman. Trdno upanje v nas vile, božje hčere, ne sme ostati brez plačila. Kaj bi jim podarili? Povej, Sladica!«

»Kaj podarili? Največjo srečo, to je zmeraj veselo in nedolžno srce in čisto dušo.«

»Prav praviš! Naj imata! Kaj pa ti, Miljena!«

»Zraven deviške duše tudi petja dar in zvonko godbo. Ko dospeta k svojcem, naj Alenka poveličuje v pesmi nedolžnost, mir in spravo, a Darko naj jo spremlja; ljudstvo bo poslušalo, ostrmelo, in minilo bo sovraštvo in njegovi izrodki.«

»Res, hvala ti! Lepa pesem in mila godba ublaži srca. Alenka, naša ljubljenska, posnemaj pevko Grozdanko in njene tovarišice; tebi, Darko, podarim liro srebrnih in zvočnih strun. Dar petja in godbe naj bo vama! Tovarišice ljubljene, zarajajmo kolo, pevajmo in brenkajmo na strune.«

Vila kraljica in sestre plesalke so stopile v kolo, pevke in godalke so obstopile Alenko in Darka. Miločutna pesem se je izvila iz pevajočih grl, rasla in padala in končno narasla do veličastnega slavospeva; ko je dospela vrhunec melodioznosti, je padala, pojemala in naposled vtihnila v zvonkih dihlah. Kakor je rasla in padala pesem, tako so rasli in padali doneči zvoki godal, tako je vzkipelo rajanje ter ponehalo v lahnih kretnjah.

Obče veselje je zavladalo; lica so rdela v blaženosti, in srca vil in gostov so utripala dobre volje.

V tem pristopi škrtatelj Modrijan s tovarišema Smrčkom in Skrčkom, ki so med tem tihoma opazovali ves prizor, k vili kraljici in se globoko prikloni z besedami:

»Najiskrenejše pozdrave ti prinašamo; sprejmi od nas najtoplejo zahvalo, da se si usmilila sirot, Alenke in Darka. Zahvaljujemo se tvoji dobrotljivosti in blagosrčnosti; ali vprašam te, naša varuhinja, kdaj mine

naše prokletstvo, kdaj bomo mi podzemeljska bitja tako veseličila? Ali res ni rešitve?»

»Dragi mi prijatelji, zvesti mi služabniki! Blage volje ponesite veselo vest v svoja selišča. Prokletstvo vaše je minilo z današnjim dnem; dvoje src, nedolžnih in vdanih, se je našlo; srce Alenke in Darka je vaša rešitev, zakaj rečeno je: Kakor hitro se najdeta dve srci, nedolžni in čisti, mine vaše trpljenje, vaša bridkost. — Veselimo se tega dne.«

Trpka lica škrateljcev so se razjasnila, in solze hvaležnosti so jim kanile na tla. Vsem so se orosile oči od sreče. Kraljica vil povzame: »V proslavo današnjega dne si hočemo postaviti spomin. Idimo na vrt, in zgodila se bodo čuda.«

Alenka in Darko otvorita izprevod, za njima gredo srečni škratelji, vile in njih kraljica. Solze blažene sreče so močile tla, in vzkliše so iz njih krasne cvetke rdečih, belih in modrih glavic. Kraljica vstopi v sredo med nje, pokliče škratce in veli: »Cvetke, vzrasle iz naših solz, hočemo posaditi v gredo za spomin. Škratci, tecite, prinesite rodovitne zemlje in zaokrožite gredo!« Razpršili so se škratci, čudovito hitro so jim letele nožice, in gredica je bila gotova. Vile, ljubke deve, so si natrgale cvetk, iz solz sreče se rodečih.

Obstopili so gredo. Vila kraljica je razgrnila bele roke, blagoslovila zemljo in zašepetala besede čarodejne. In glej!

Iz sredine grede je vzkliła aloa, ki zeleni in raste, a cvete le vsakih sto let. Razvila je lesketajoče se liste in dražestno se spela kvišku. Kakor mlada nevesta se je okitila z bujnim cvetom in zadehtela je v rajskih dišavah. Vile in njeni gosti so vdihavali prelestni vonj in se opajali na njega milini. Zamaknjeni so zdrknili na kolena ter potaknili kroginkrog nje cvetke, iz solz se rodeče. Venec zalih rož je rastel pod njihovimi rokami, krožeč v treh gostih vrstah.

Spet je dvignila kraljica vil svoje bele roke, zašepetala besede čarodejne, in zazibale so se v sočnih betvah; oživeli so listi milih rož in klanjale se njih glavice. Sprva so se oživljale bele, dehteče planike, za njimi košati encijan z modro čašo, za temi pa sijajne triglavske rože živordeče barve. Aloa je klonila svoje sočnate zeli, hoteč objeti in poljubiti mile sestrice.

Vila kraljica je vstala, za njo vsi drugi; stopila je k Alenki in Darku ter izpregovorila:

»Imejta iz mojih rok planiko belo, encijana modrega in rdečo triglavsko rožo; povila sem za vsakega šopek ter si ga nataknita na prsi. Cvet nedolžnosti, cvet miru in sprave, cvet ljubezni ponesita svojemu ljudstvu; kakor dolgo bo narod spoštoval te cvetke, tako dolgo bo srečen, zadovoljen, in blagoslov božji bo z njim. Barva belega, modrega in rdečega cveta je narodna barva vajinega ljudstva; prokletstvo tistemu, kdor jih zataji. Vezilo mojim besedam je ta-le prstan, ki bo žarel kakor

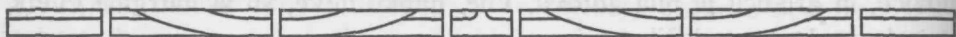
zvezda na nebu, če prideta k ljudem blage volje; in otemnel bo, če so njih srca nepoštena. Spoznala bosta na ta način dobrotljive ljudi in tudi zlobe polne. Preden pohitita med svoj narod, vaju čaka rešitev škrateljcev in kraljestva njihovega tisočletnega prokletstva. V podzemskem svetu se snidemo. Modrijan z bratcema vaju spremlja tja.«

Potegnivši prstan z roke, ga je nataknila Alenki in vzkliknila: »Sreča z vama!«

Alenka in Darko sta pokleknila, poljubila kraljičino roko in se poslovila od milosrčnih vil. Škratec Modrijan in drugova so potegnili kučme z glave, priklanjajoč se vilam.

Veličasten sij je razsvetil pot; v slovo so zašumele ljubke cvetke in dehteče lipe; razganila se je bršljanova seč, in stali so na trati pred rajskim vrtom.

Ali so bile le sanje? Pisani šopki, biserna lira in dragocen prstan so potrjevali resničnost vseh dogodkov. Molče so si mladci nateknili črevljičke brzoteke; Modrijan je zamahnil z vejico čarodejno in odbrzeli so . . .

ANDREJ RAPÈ:

Mamin god.

Soba. Na mizi godovna darila. Ob njej štirje otroci v praznični obleki, stoječ po starosti v vrsti, najmlajša s šopkom v roki. Mati vstopi v sobo, otroci se ji poklonijo.

Milka:

Spet tu dan je srčnega veselja,
dan, ki v duši čuvstev sto budi,
ko notranjost daje mi povelja,
ki jim z govorom izraza ni.
Vošči! Mama zate je živela,
zate je živela, te je negovala,
s tabo je vriskala, s tabo pela,
vse za tebe, otrok, žrtvovala.
(K bratu): Vošči!

Stanko (deloma sestri, deloma materi):

„Lahka tebi je beseda!
Dobro mater le si opisala.
A kako naj jaz izrazim tisto,
kar nam v drobnih srcih kljuva, bije,
vse na dan želi, pa nima pota,
pota, ki ga tvorijo besede,
da po njem bi k mami vse prispelo,
k njej prispelo, srčno jo objelo.

Mama, god je tvoj, daj, da ti voščim!
Ah, kar v duši živo je, v besedi je jecljanje,
a lepo je, ko nebeške sanje.
Daj, pomagaj, bratec, mi izgovoriti!
(K mlajšemu bratu): Vošči!

Vladko :

Po cestah, ki v srca nas otrok držijo,
krasna žena hodi s cvetjem živim
in posiplje ga na pot.
Cveti so kot srčna naša kri,
saj iz nje so vzcveli, zadehteli,
so zavonjali; zdaj vsi živijo,
da v god mamu drago počastijo.
(Mlajši sestrici):
Dej, najmlajša, kaj ji govorijo!

Anica :

Cveli, dehteli smo tebi,
mamica mila, od nekdam;
nam prilivala, nas negovala
srčna hvaležnost tvojih otrok.
Pa zato kliče, tako ga miče,
naših src glasen odmev.

Vsi (v zboru):

Bog te ohrani,
hudega brani
nam vsem na srečo,
tebi v radost!
Bog naj osreči te,
matí edína,
ti blagoslovi pa
hčerki in sina!

Slepec.

*Ah, zaman vzdihujem k luči,
ah, zaman v široki sanjam svet!
Vedno še ob tuji roki
tavam skozi temo kot zaklet.*

*V prsih pa razjeda staro
hrepenenje vedno silnejše
ter zahteva luč, to večno
harmonijo, ki ozdravi vse.*

*O, moj Bog, ozri se name,
strgaj črni zastor mi z oči,
ali pa srce uniči,
ki tako nestrpno hrepeni!*

Vekoslav Selinšek.

Kakšna je Majda,
kadar je — mila
Jera!

IVAN VRHOVEC:

Turške vojne po slovenskih deželah v XV. stoletju.

Na vzhodu Kaspiškega morja in daleč tam za evropskimi mejami se raztezajo nepremerne travnate planote, ki jim pravimo Turansko nižavje. Odtod in z velikanskega gorovja na njegovem vzhodu se je vsul marsikateri divji hudournik mongolskih narodov proti solnčnemu zahodu nad lepe in cvetoče evropske dežele. Odtod so privreli Huni in Obri, odtod Madjari in Tatari, in odtod se je utrgal tudi oni mongolski rod, ki mu pravimo Turki in ki je

toliko stoletij držal nad polovico Evrope v vednem strahu.

Turška moč se je pričela koncem XIII. stoletja. Ustanovil jo je (in sicer v Mali Aziji) Osman; zato se zovejo Turki po njem tudi Osmani. Iz Male Azije so napadli v XIV. stoletju vedno bolj pogostoma Evropo. Osmanov drugi naslednik, Murat, jim je pridobil v Evropi že trdno stališče; odslej so se spuščali vedno predrznejše na vse vetrove. Leta 1389. so storili na Kosovem polju konec srbski državi ter spravili v naslednjih letih velik del balkanskega polotoka podse. Celo glavno mesto Carigrad se jim je ustavljalo le še s težavo. Jeli so uhajati tudi čez Dunav ter so nadlegovali Ogrsko, ki mu je tedaj kraljeval Sigismund. Ta je dobro spoznal hudo nevarnost, ki je pretila krščanskemu svetu, ter sklenil Turke ustaviti, dokler je bil še čas. Leta 1396. je zbral veliko krščansko vojsko ter pri Nikopolju udaril nad Turke, ki pa so kristjane dodobra pototkli in jih ujeli nad 10.000. O tej priliki so se Slovenci, ki jih je vodil celjski grof Herman II., prvokrat sešli s Turki. Takoj iz bitke pri Nikopolju se je vsula močna turška drhal na Štajersko, zajela Ptuj, ga po-

žgala ter precej ta prvi pot odgnala nad 16.000 kristjanov v sužnost. S to nesrečno vojno so se začeli neštevilni in grozoviti turški napadi v slovenske pokrajine.

Le malo let za tem (l. 1408.) so ugledali tudi Kranjci Turke prvokrat na svoji zemlji. Napadli so Črnomelj in Metliko, njuno okolico grozovito pogazili ter pobili in odvedli s seboj veliko ljudij. Jako huda se je godila Metliki leta 1429. Mesto je bilo slabo utrjeno in v naglici narejeno iz lesa. Turki ga napadejo, pokoljejo vse, kar jim pride na pot, razrušijo cerkve ter vzamejo s seboj, kar je imelo le kaj vrednosti. Zatem jo udarijo prvokrat čez Gorjance nad Novo mesto, odkoder pa jih je v naglici zbrana krščanska vojska, 4000 mož, po hudem boju odgnala nazaj.

Odslej jih ni bilo celih 40 let v slovenske dežele, ker so imeli na Balkanskem polotoku dovolj opravka. Ko pa so se polastili zadnje dežele balkanskega polotoka, so se privalili leta 1469. — bilo jih je neki nad 10.000 — iz Bosne zopet na Kranjsko. Nad nesrečno Metliko, ki so jo dodobra razdejali in nad njeno okolico so se vsuli najprej. Ves teden so ostali tu, potem pa se razlili v treh velikih curkih čez vso Kranjsko.

Koliko so napravili Turki to leto škode, je težko povedati; bila je neizmerna. Vsa Dolenjska, vse Kočevsko, Ižansko polje do Ljubljane, Kras do Gorice, vse dolnje Štajersko: vse je bilo pomandrano, trgi, vasi, cerkve požgane in razrušene, tisoč in tisoč ljudi ubitih, 20—30.000 v sužnost odvedenih, dolge vrste ugrabljene živine in tovorov dragega blaga odpeljanih čez mejo na Turško.

Taki grozni dogodki so se ponavljali še vse XV. stoletje. Turki so privreli skoro vsako leto v slovenske dežele, nekatera leta celo po tri ali štirikrat (na pr. l. 1471.). Največ so trpeli v XV. stoletju Kranjci. Zapisano je, da so Turki prilomastili nad nje štiriintridesetkrat. A tudi drugim slovenskim deželam niso prizanašali. Na Primorsko so prigrmeli dvanajstkrat, na Štajersko enajstkrat, na Koroško devetkrat.

Spočetka so prihajali v malih, pozneje pa v vedno večjih trumah. Leta 1477. jih je privedel bosenski paša 32.000 glav nad ubogo, ponajveč v lesenih vaseh živeče ljudstvo. Ljudska prislovica je dejala, da jih je bilo kakor listja in trave. Razlivali so se na vse strani ter divjali križem po deželi. Na svojih urnih konjih so prihajali, kadar so se jih naši predniki najmanj nadejali. Prikazali so se kakor blisk z jasnega, najrajši ponoči, zlasti če jih je bilo malo. Strah in groza sta prešinila ubogi kraj, nad katerega je udarila ta šiba božja. Jok in stok se je razlegal po vasi, v katero so se vsuli neusmiljeni krvoločniki, najhujši sovražniki krščanskega imena. Saj je bila njihova najmenitneša verska dolžnost — klati in pobijati kristjane, požigati njihova selišča, skruniti in razruševati njihove cerkve. In to mohamedansko dolžnost so izpolnjevali s strašno grozovitostjo. Gorje napadeni vasi, gorje množici, ki se je, recimo, zbrala k božji službi ali se natekla od blizu in daleč po kupčiji na semnje. O

takih prilikah so prihajali Turki najrajši. Za velike semnje in velike cerkvene shode so zvedeli po ljudeh, ki so jih prisilili, da so jim bili kaži-poti. Tako je zvedel na pr. leta 1475. bosenski paša Ahmet, da bo na sv. Miklavža dan velik semenj v Muljavi pri Zatičini. Privihral je ter odgnal 4200 oseb obojnega spola v sužnost. A ravno zavoljo človeškega blaga so prihajali tako radi v naše kraje. Njihovi napadi so bili v prvi vrsti lov na mlade, čvrste in zdrave ljudi, da so jih prodajali v sužnost. Zlata in srebra po naših ubožnih vaseh ni bilo, pač pa so imeli naši predniki nekaj, kar je krvoločniku posebno bodlo v oči. To so bili njihovi čvrsti in krepki udje, za katere so se na turških semnjih obetale vedno visoke cene. Zato so Turki stregli v prvi vrsti po mladih in čvrstih ljudeh obojnega spola, osobito po otrocih, ki so že toliko odrasli, da so jih lahko gnali s seboj. Ti so imeli zlasti visoko ceno. Turški cesarji so izrejali namreč iz krščanskih otrok svoje najpredrzejše vojake, takozvane janičarje, a tudi za cesarske služabnike so jemali najrajši krščanske otroke. Neki čas se ni smel noben beg, noben paša bližati sultanu brez večjega ali manjšega števila nalovljenih krščanskih otrok. Leta 1469. je n. pr. paša Vejh-beg odbral 500 najlepših in najčvrstejših kranjskih dečkov in deklic ter jih poslal sultanu v dar. Sčasoma so morali turški posestniki in velikaši celo davke plačevati le s krščanskimi otroki. Te so potem v turških šolah najskrbnejše vzgajali ter jih vtikali ali v janičarska krdela ali jih odmenili za državne službe. Pri vzgoji so jim vedeli zatreti najprej spomin na krščanstvo, udušiti v njihovem srcu vsak boljši čut, ki blaži človeka; znali so izbrisati iz njihovih src spomin na očetovski dom, njegove šege in navade ter pretrgati vse vezi, ki tako sladko vežejo človeka z domovino in svojim rodom. Namesto tega pa so jim vcepili slepo vdanost do svojih turških gospodov, največjo strast za mohamedansko vero in najgrozovitejše sovraštvo do vsega, kar je bilo v zvezi s krščanstvom. Ni čuda, da so postali janičarji, nekdanji krščanski otroci, največji strah kristjanom. V vojni zoper krščanstvo, v katerem so bili rojeni, so bili pozneje kakor besni. Pač je marsikateri janičar svojo grozovitost razodeval morebiti ravno v kraju, kjer se je porodil, plenil po domovini, ki je ni poznal, v sužnost vlačil svoje rojake ter prežival morda kri svojih najbližjih sorodnikov.

Ko so leta 1476. Turki predivjali skoro vse Kranjsko, ni je bilo najbrž rodovine, ki ne bi žalovala po ubitem, ali kar je bilo še huje, po ujetem sorodniku. Ni je bilo morebiti družine, ki ne bi bolešno gledala na razvaline svojega domovja. Cele štiri mesece je razsajal takrat neusmiljeni sovražnik po deželi. Grozovito so počenjali Turki zlasti po Koroškem in Štajerskem štiri leta pozneje (leta 1480.) ter odvedli s seboj v sužnost na tisoče ljudi, med njimi tudi 500 duhovnikov. Pobrali so cerkveno opravo ter hiše božje izpremenili v hleve.

Neštevilne požgane vasi, porušene in oplenjene cerkve so leto za letom pričale, da je bil Turek v deželi. Trdne kraje, močne gradove in

z debelim ozidjem ograjena mesta pa so puščali Turki v miru; z obleganjem se niso marali dolgo muditi, saj niso prihajali zavoljotega v deželo; sicer bi pa z obleganjem tudi nič ne bili opravili, ker niso vozili nobenih za obleganje potrebnih priprav s seboj. Pač pa so udarili na to ali ono mesto in so tedaj še vso leseno in slabo utrjeno Metliko trikrat požgali do tal; zakadili so se nekaterikrat na Novo mesto, prihrumeli nad devetkrat pred Ljubljano ter se n. pr. leta 1472. utaborili na treh krajih pred njo. Vendar jim je bilo v prvi vrsti na skrbi, pleniti, moriti in pobijati ljudi in požigati vasi po mestnih okolica. Ubogi kmet je trpel največ ali skoro edino le on. Ko so gorele daleč naokolo vasi in se vlačil dima gost oblak po deželi, so bili meščani in graščaki za svojim močnim ozidjem skoro popolnoma varni. Za ubogega kmeta se ni ganila ne ena roka. Pomagati si je moral sam ter skrbeti najprej za to, da Turki niso planili nanj nepričakovano. V ta namen so imeli kmetje pripravljene na visokih, nalašč za to izbranih gorah, odkoder se je videlo daleč po deželi, velike grmade, ki so jih zažigali, če so udarili Turki čez mejo. Hipoma so zaplapolali kresi po vsej deželi od hriba do hriba, in kakor blisk se je razširila novica, da so Turki tu. To je bilo za Slovence znamenje, da se je treba umakniti v tabore. Tako so imenovali dobro utrjene kraje, v katere se je bilo mogoče v naglici zateči z vsem, kar je bilo komu drago, z ljudmi, živino in blagom.

Cerkvica sv. Roka v Metliki

Tabori so bili ponekod močni stolpi na visokih gorah ali sredi debelih gozdov, ponekod za silo in v naglici utrjene razvaline starih rimskih gradišč, a še najrajši pa so kmetje ogradili svoje cerkve z močnim ozidjem ter jih utrdili z visokimi stolpi. Marsikateri slovenski cerkvi se je do najnovejšega časa poznalo, da je bila nekdanj močno utrjen tabor. V shrambah in kleteh je bilo po taborih vedno toliko živeža spravljenege, da so ljudje lahko prestajali nekoliko tednov ali vsaj nekoliko dni. Največkrat je zanje minila nevarnost, če so se prvi hudi turški naskok prestali in odbili, ker Turki niso imeli navade in jim tudi ni kazalo se muditi dalje časa na enem kraju, ampak so vihrali kakor burja po deželi. Medtem ko so krepki moški odbijali najčešče pod poveljništvom svojih župnikov Turke od tabora, klečali so notri v cerkvi žene, otroci in starčki ter molili k usmiljenemu Bogu za zmago.

Na Krasu, na Dolenjskem in tupatam tudi po Gorenjskem so se zatekali ljudje v kraške jame. V Bohinju so zapirali sotesko pri »Stopnicah« tako dobro, da Turki niso privihrali ne enkrat v Bohinj. Istotako so stekali tudi Korošci s prelazi, ki s Kranjskega in Primorskega držo v njihovo deželo. A oni niso imeli toliko sreče, kakor Bohinjci. Ko so prigmeli Turki leta 1478. s Primorskega do Predela ter ga našli tesno zaprtega in močno zavarovanega, jih to ni zadrževalo. Splezali so na nevarne stene in pečine, po katerih ni morebiti dotlej hodila človeška noga še nikoli. Konje so po vrveh potegnili kvišku in jih ravno tako spuščali od skale do skale v globočino. S pečevja so valili skale na kristjane v dolini ter jih odpodili. Tako so po ovinkih dospeli čez Predel v Trbiž ter predivjali odtod vse doljne Koroško tja do meje štajerske. Ta napad je bil najhujši, kar jih je bilo prestatati Koroščem.

Sami so se morali torej kmetje braniti. Kje pa je bil takrat cesar in njegova vojska?

Od te strani ni bilo pričakovati nobene pomoči. Tedaj še ni bila Avstrija tako urejena in tudi ne združena v tako celoto, kakor je dandanes. Vsaka dežela si je bila le sama sebi na skrbi; za svoje sosede ni hotela nobena storiti nič, zakaj vojna stane veliko denarja. Zato niso hoteli velikaši sosednih dežel nič vedeti o njej; naj si Slovenci sami pomagajo, kakor vedo in znaajo. Cesar pa ni imel toliko moči, da bi jih mogel siliti. Pač so se shajali avstrijski in tudi mogočniki iz neavstrijskih nemških dežel neštevilkokrat k posvetovanju; ker pa bi bilo za vojno šteti denarja, so se zopet razšli, ne da bi kaj ukrenili proti turški sili. Nič ni pomagalo, da so tudi papeži izpodbujali krščanski svet za boj proti Turkom, nič ne, da so razglašali odpustke za bojevalce proti njim. Slovenske dežele Kranjsko, Koroško, Štajersko so bile zgolj sebi prepuščene. Njihovi veliki posestniki so morali misliti na to, kako bi se sami ubranili Turka. Posvetovali so se na skupnih shodih, sami si nalagali takozvani turški davek ter sklenili vzdrževati s svojim denarjem iz slovenskih kmetov sestavljene voj-

ske proti Turkom. Tōda vsi ti ukrepi niso izdali ničesar. Dostikrat so udarili Turki čez mejo, ravno ko so se posvetovali poslanci o težavah svojih dežel.

Ko se je leta 1469. pridrvilo nad 10.000 Turkov na Kranjsko, je sklicala deželna gosposka vso deželo na noge ter nabrala res nad 20.000 vojakov, a preden se je to zgodilo, so jo popihali Turki, potem ko so grozno divjali po njej, že davno iz dežele. Leta 1475. so gosposke poklicale v vojno Štajerce, Korošce in Kranjce, a ko so se ob Sotli udarili s Turki, niso imeli sreče, Turki so jih popolnoma užugali. Pa saj bi bilo čudo, če bi jih ne, ko je bilo Turkov nad 12.000, kristjanov pa samo 450 mož.

A da bi z združenimi močmi lahko zaprli Turkom pot v slovenske dežele, so se prepričali leta 1483. To leto se jih je vsulo čez Kranjsko, Koroško in Štajersko nad 10.000. Ko so se dositega naplenili in namorili, so se zopet zbrali na Štajerskem ter se pripravili za odhod domov. A ob potoku Onavici na Hrvaškem so jim Srbi in Hrvatje z nekaterimi kranjskimi plemenitniki zaprli pot; bilo jih je kakih 4000 konjenikov in 8000 pešcev. Ko jih turški paša zasluti, jim pošlje kakih 2000 mož naproti, a kristjani jih do zadnjega vse posekajo. Ker jih ni bilo nazaj, je paša poslal ogleduhe pozvedovat, kaj se je zgodilo. Ko se povrnejo z nesrečno novico in je spoznal, da tiči v veliki zagati, je poslal kristjanom ponudbo, da jim hoče izročiti vse naložljene ljudi in vso živino, če njegovih četi nič žalega ne store. A kristjani niso hoteli nič vedeti o tem; zato jim je ponudil še več, za vsakega svojih ljudi po dva ali tri goldinarje in vrhutega še obljubil, da ga ne bo več na Kranjsko. To ponudbo so kristjani sprejeli, ker so se bali, da ne bi dal razdraženi paša poklati vseh ujetnikov. Odposlali so v njegov tabor šest mož, da se pogode za ujete kristjane. Paša jim pokaže 3000 najslabotnejših ljudi, ki jih je odbral iz množice; močne in krepke pa je poskril v taboru, kjer so morali, z odejami in listjem pokriti, ležati na tleh ter se ne ganiti. A odposlancem se je zdelo, da imajo ujetih več, kakor ponujanih 3000. Zato so prisilili Turke, da so jim jih obljubili še 1000. Medtem pa so krščanske čete turški tabor od vseh strani oklenile ter zajele sovražnika. Z vzklikom »Jezus in Marija« udarijo nadenj ter ga večinomoma vsega posekajo. Turški paša sam in nad 200 imenitnih Turkov se potuhne in pomeša med ujete kristjane, a zmaganci jih zaslede, ujamejo ter jih pošljejo kralju Matjažu (Korvinu) v dar. Od velike turške druhalje je ušlo le kakih 800 mož, a kristjani udarijo tudi za temi, jih doidejo ter vse posekajo.

Ta nesreča je Turke tako prestrašila, da so imeli Slovenci odslej štiri leta mir. A zatem so se zopet osrčili ter jim delali odslej prav vsako leto silo. A nekaterekrati so jo grdo skupili. Leta 1491. so jim prestregli kranjski kmetje v Hrušici pot ter jih pobili več tisoč. Še slabeje se jim je godilo naslednje leto na Koroškem. Semkaj so se vsipali tem

bolj pogostoma, odkar ni bilo za nje dosti več dobiti na pokončanem in opustošenem Kranjskem. A v Bitki pri Beljaku jih je obležalo nad 10.000, med njimi Ali-paša sam, ranjenih pa je bilo nad 7000. K zmagi so pripomogli tudi ujeti kristjani, ki so med bojem raztrgali vezi ter zagrabili sovražnika odzadaj. S to zmago so se Korošci iznebili Turkov za to stoletje, ne pa tudi Kranjci, nad katere so se pridrvili vsako leto, dokler se ni Maksimilijanu I. posrečilo skleniti z njimi miru leta 1503.

* * *

V Balkanski vojni, ki je lani in letos z grozovito silo vihrala med našimi južnimi brati in med krutim Turčinom, je pa bila moč Turkov popolnoma uničena.

TONE RAKOVČAN:

Tomažev Tinček.

Kadar je odkorakal Tomažev Tinček v vas k Jozljevimi ali kupovat k Mehačevim, je pomaknil klobuček skoro nazaj do temena, potisnil roke globoko v žep in šel moško, kakor bi hotel reči: »Jaz sem tudi fant od fare! Nikogar se ne bojim!«

In Tinček se res ni bal nikogar. Mati, očka in teta so ga ljubili, ker ni bil poreden in ju je vedno slušal, drugi ljudje so ga pa tudi radi videli, saj se je znal pomeniti kakor fant šestnajstih let,

dasi jih je štel tisto leto komaj sedem in nekaj čez.

Pa nesreča nikoli ne počiva! Tudi Tinček je neko noč izgubil ves pogum in ko je zjutraj šel po vasi, ni bil več tako zastavnega koraka, več ni imel klobučka pomaknjenega na korajžo.

Bilo je tisti dan pred Malim Šmarnom, ko so se ustavili pri Mehačevih ovčarji, moške, ki so pasli po brdih za vasjo za kakih deset staj ovac. No, ovčarji niso bili hudobni ljudje, narobe — če je prišel kdo k njim, so mu takoj ponudili prigrizek ovčjega sira ali skute. Pa imeli so pse, velike, z dolgo dlako — pse čuvaje, ki so zganjali ovce skupaj in jih varovali pred sovražniki. Črne gobce so imeli ti psi, črne hude oči — in kar je bilo najhuje — velike, ostre zobe.

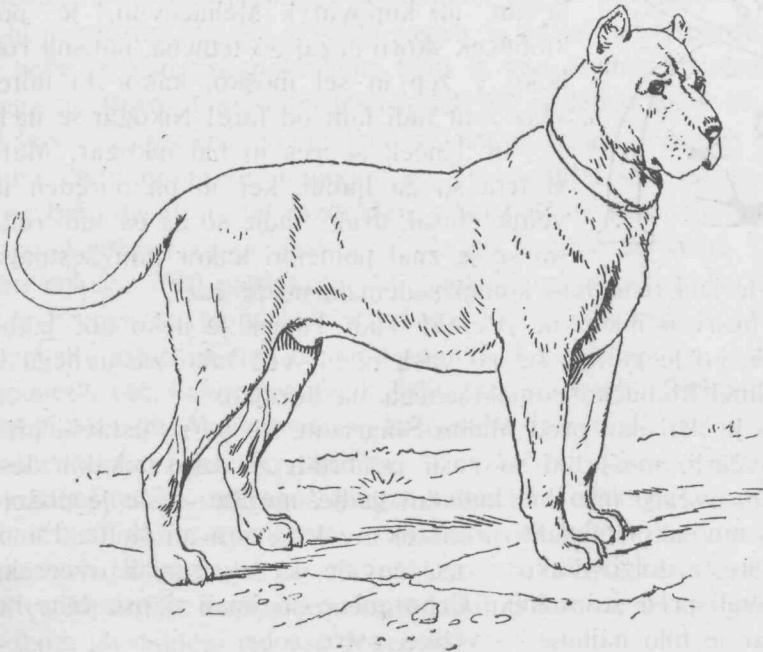
Ustavili so se ovčarji pri Mehačevih, da se poslove in da plačajo, kar je bilo še dolga na koruzni moki in slanini, zakaj prihodnji dan odrinejo spet nazaj v svoje kraje tja nekam k morju. Z njimi je bil tudi Tiger, mlad ovčarski pes, ki jih je vedno spremljal, dočim so drugi čuvali kočo in drobnico.

Lep je bil Tiger! Lepo sivo dlako je imel, lep, zaviljan rep, ves črn gobec, in velik je tudi že bil. Razumel je vrhutega še nekaj besed, kakor: Prosi! Hop! Primi!

Ne vem, kako se je zgodilo — resnica je: Tiger je ostal pri Mehačevih. Privadil se je kmalu, hodli okrog hiše ter polegal na solncu pred vežnimi vrati. Ponoči je legel pred svojo leseno hišico pri skednju. Če je kje kaj zaškripalo, ali če je zdrknil iz ometa kak kamenček, je tiho vstal in šel pogledat. Ko se je do trdna prepričal, da ni nikake nevarnosti, je legel spet na prejšnje mesto. Časih je ponoči pogledal tudi dalje po vasi. Prišel je na eni strani do šole, na drugi pa skoro do Rihtarjeve hiše, tako da je čuval skoro pol vasi.

S Tinčkom sta se že takoj početkom sprijaznila. Dražil ga ni nikdar, kadar pa je imel kos kruha, je tudi Tigru privoščil nekaj grizljajev. Privadil se mu je tako, da je jedel kruh z rolke. Če si je položil Tinček kosček kruha na ramo, je Tiger počasi dvignil sprednji nogi, jih upri obenj in vzel kosček z rame. Prav rada sta imela drug drugega!

Nekega večera je prišla Tinčkova mama pozno s polja. Skuhala je kave, a kruha je imela premalo doma. Poslala je Tinčka k Mehačevim po cel hleb.

Mehačev Tiger

Lep, svetel večer je bil. Tinček je kupil kruh in moško — kot po navadi — koračil domov. Hleb je nesel v desni roki pod pazduho. Prišel je do ogla in — glej, od druge strani mu je šel nasproti Tiger. Prijazno ga je poklical Tinček in prijazno je Tiger odgovoril s tem, da je zamahljal z repom.

»Poglej, Tigerček — dal bi ti kruha, pa ga ne smem, ker je cel hleb — odlomiti pa ne smem —«

Tako ga je Tinček ogovoril, ko sta bila skupaj, in zaeno pokazal s prstom na hleb.

Tedaj je pa Tiger švignil s prednjima nogama po dečku, zagrabil z ostrimi zobmi hleb in jo pobrisal z njim nekam za hleb.

Nekaj časa je stal Tinček kakor okamenel — ker ves dogodek se je izvršil, kakor bi odrezal. Spomnil se je, da je napačno napravil, ko je pokazal s prstom na hleb. Tiger je mislil, da mu veli zagrabit hleb, kakor je to vedno storil, kadar je položil kosček kruha na ramo. — Ko se je po prvem osupnjenju zavedel, je jel klicati s prav prijaznim glasom:

»Tigerček!... Tigerček!... Na... na!«

Ali Tiger ga je vedno čul in slušal, le takrat ne. Čepel je v skednju za hlevom in pridno otepal hleb.

O Tinčkovi nezgodi so še tisti večer zvedeli pri Mehačevih, ko je prišla njegova mama po drug hleb. Bilo pa je v trgovini več ljudi, med njimi tudi Jozljev Janez, ki je drugo jutro navsezgoda zaklical Tinčku:

»Jaz pa vem, da ti je Tiger povedel cel hleb, ho, cel hleb!...«

»Pa me ima rajši kot tebe —«

»Jaz pa vem, da ti je Tiger pojedel cel hleb, ho, cel hleb!...«

Tinček ni mogel več do besede, stekel je v izbo in se bridko zjokal...

Pesem.

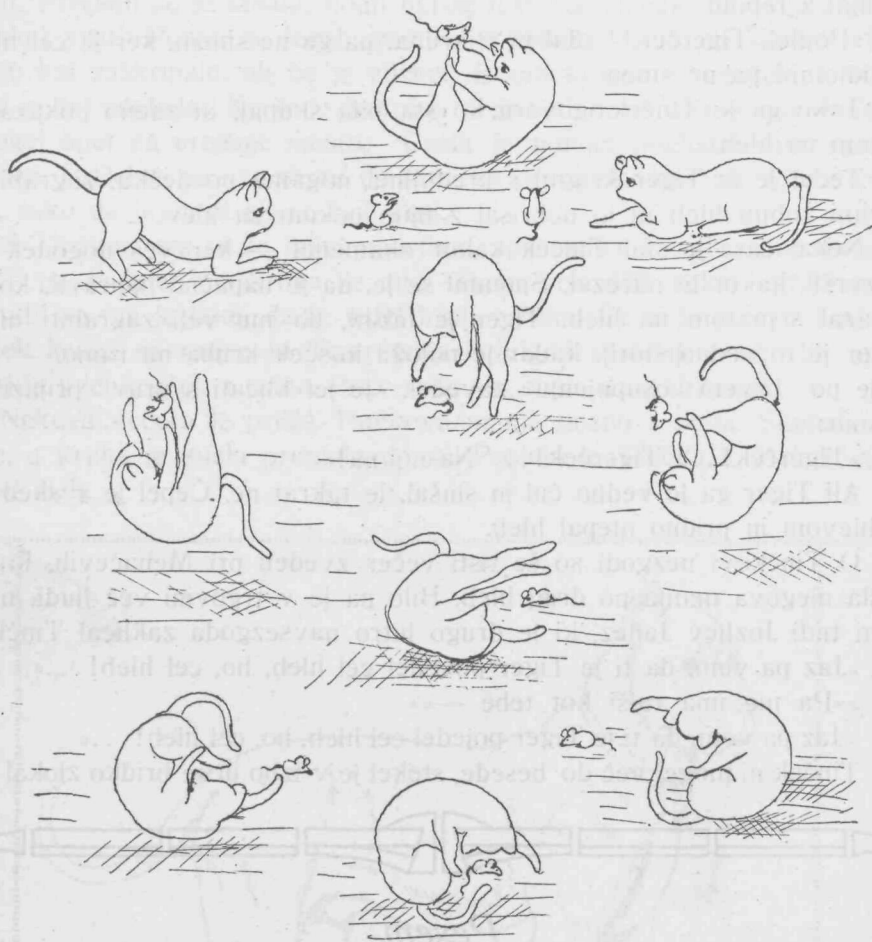
*Vprašal tebe sem, potoček,
davno že v mladostnih dneh —
kam tako hitiš čez polje,
kaj iskri se ti v očeh?...*

*„Aj, v daljave daleč plavam,
tam je zemlja večer svat,
tam doma je sreča bajna,
svet učen je in bogat.“*

*Tudi jaz ostavil dom sem,
sreče šel iskat med svet,
pa se le otožen vračam —
v srcu mrzel, v lica bled...*

Tone Rakovčan.

Miška moja, pojdi sem!
S tabo se igrati čem:
lepo te bom gladila,
plesati navadila!

STOJAN S.:

Oh, te sanje.

b gozdu se je izprehajal Ivan. Mlad' dečko je bil, živahen, lep — a tudi marljiv. Lansko leto je začel hoditi v prvi razred. Priden je bil, da; vsi so ga hvalili: njegovi sošolci, njegov učitelj, zlasti pa njegovi dobri starši. Dasi je dobro vedel, da ga imajo vsi radi, vendar se zaradi tega ni prevzel, ampak nasprotno — bil je proti vsakemu odkritosrčen in ljubezniv...

Izprehajal se je torej ob gozdu. Krasen pomladanski dan je bil. Radost mu je vlivala krasna природа v srce, in polastilo se ga je veselo čuvstvo. Zamišljen je sedel na hrastov štor. Premišljal je o svojih dobrih starših, premišljal o šoli in o svojih sošolcih, zlasti pa o svojem najboljšem prijatelju Milanu. Ni si mogel izbiti iz glavice, zakaj ne pride toliko časa. Zgovorila sta se natančno, kdaj in kje se snideta — on je prišel, Milana pa ni.

»Sedaj bi že lahko prelazila polovico gozda, nabrala že lep šopek cvetic, ko bi prišel. Hm, le počakaj, te že pošteno oštejem!«

Tako je modroval mladi junak in se oziral okrog... Vse je bilo tiho, le kaka vejica je časih počila ali je pa zašumljal suh list. Ivan se ni dolgo jezil nad prijateljem. Sonce je tako blagodejno nanj vplivalo, da je sčasoma vse pozabil in le gledal je v природo. Zdrsnil je s štora na mehka tla, a tudi to ga ni motilo. Počasi pa so se mu začele zapirati trudne oči, in ni dolgo trajalo — pa je že spal spanje pravičnega.

Tedaj pa je imel čudno strašne sanje. Sanjalo se mu je, da je mrzel zimski dan. Zunaj vlada hud mrzaz, on pa sedi v izbi pri gorki peči in se uči. Pred hišo pride Milan, na ramah ima sani in potrka na okno.

»Kam pa?« ga vpraša Ivan.

»Eh, drsat se grem, drsat,« odgovori Milan s sladkodonečim glasom. »Ivan, pojdi, pojdi z menoj; res je hud mrzaz, toda lahko se bova ogrela tam na klancu!«

V sosednji sobi pa je čula Milanovo prigovarjanje skrbna mamica.

»Nikamor ne greš! Ali bi se rad prehladil?« zakliče hitro mati in dobro ve, da bodo te besede pomagale, ker je bil Ivan vedno poslušen dečko.

»Ne smem, Milan!...« reče skoro jokaje prijatelju.

»Pojdem pa sam,« se odreže Milan, zauka in izgine za hišo...

On pa sedi še dalje pri peči. Dobro nalaga mamica drva v peč, zakaj vedno boljbolj prihaja gorko. Uči se, toda učenje mu ne gre nič kaj izpod rok; njegove misli vedno uhajajo tja na klanec, kjer se je tako prijetno sankati...

Hitro poteka čas. Že dve uri sta minuli, odkar je Milan odšel.

»Gotovo pride zopet k meni, ko se vrne s klanca. Danes se je pa vendar dolgo zamudil, ali sem se mu pa kaj zameril.«

Razne misli se mu pode po glavi. Hipoma pa začuje korake pred hišo in milo zdihovalje.

»Moj Bog, kaj se je zgodilo?« vzklikne Ivan in plane ven. Sapo mu zapre, ko zagleda Milana vsega krvavega v rokah štirih mož.

»Fant, reci materi, naj hitro pripravi nekaj mazil in malo obveze, da nam ne umrje na rokah!« mu hite naročevati možje.

»Uuu...« ječi milo Milan.

Ivan pa skoči, gluh za vse naročevanje, ves iz sebe k Milanu, ga hoče objeti — tedaj pa se zbudi. Slonel je ob Milanu.

»Kaj ne, Milan, da ne boš umrl?« ga je zaprosil Ivan proseče kakor v sanjah.

»Če Bog da, ne!« se je zasmel Milan.

»Oh, te sanje!« se je zasramoval Ivan, ko je izprevidel, da so bile le prazne sanje, in z očmi je prosil prijatelja odpuščanja. Razumel ga je.

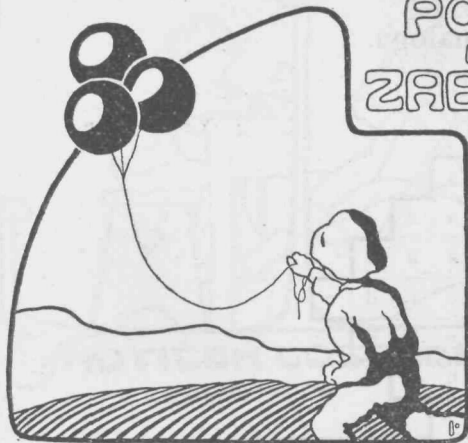
»Pojdi, pojdi, Ivan, od tukaj!« mu je prigovarjal Milan, ga prijel za roko, in izginila sta v gozdu.

Povedal je Ivan svoje sanje, oba sta se presrčno smejala, a nujino prijateljstvo se je še bolj utrdilo.

Prijatelji „Zvončka“ v Št. Vidu pri Grobelnem (Štaj.)
s svojim gospodom učiteljem

POUK IN ZABAVA

Oj, lepo je res na deželi!

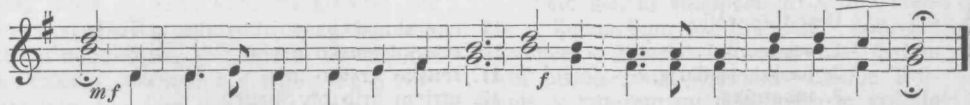
Narodna.

Pruredil Iv. Kiferle.

Občutno.

Oj, le - po je res na de - že - li, de - že - li, de - že -
 O - kolo so trav - ni - ki ze - le - ni, ze - le - ni, ze - le -
 Vsak kmet i - ma svo - je ve - se - lje, ve - se - lje, ve - se -
 Čez dan si za - žviž - ga, za - po - je, za - po - je, za - po -

li; oj, le - po je res na de - že - li, kjer hi - ša na sa - mem sto - ji!
 ni; o - kolo so trav - ni - ki ze - le - ni, to me - ne naj - bolj ve - se - li.
 lje; vsak kmet i - ma svo - je ve - se - lje, če ve - dno po - šte - no ži - vi.
 je; čez dan si za - žviž - ga, za - po - je, zve - čer pa prav slad - ko za - spi.

Koliko je še gozdov na svetu.

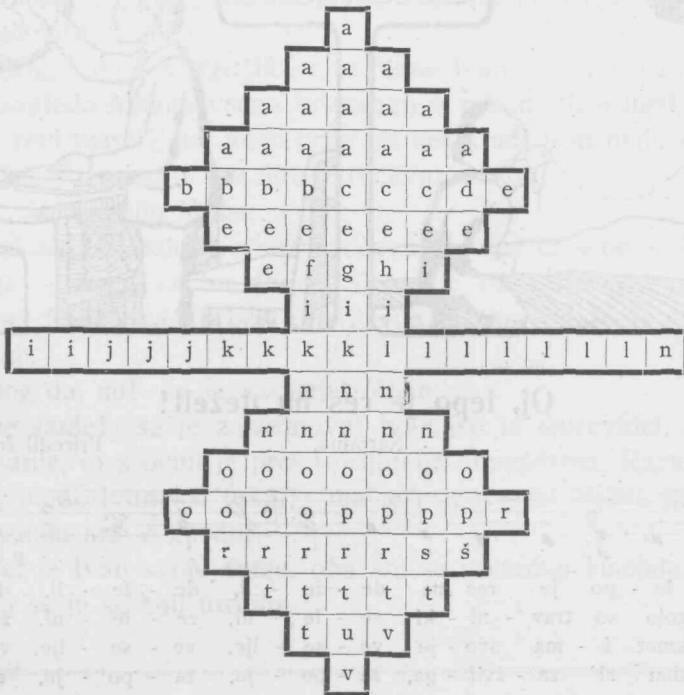
V Parizu se je vršil mednarodni gozdarski kongres in ob tej priliki so bila podana naslednja števila: Vsi gozdi na svetu obsegajo danes približno poldrugo milijardo hektarjev. Od tega odpade na Ameriko 646,752.200 ha, na Azijo

386,003.100 ha, na Evropo 314,468.500 ha in na Avstralijo 94,430.000 ha. Izmed evropskih držav ima največ gozdov Rusija, t. i. 190 milijonov ha; potem pride Francija z 9,800.000 in za njo se v majhnih presledkih vrste Avstro-Ogrska, Prusija in Španija.

Enozložne besede z r. Poslali so jih (številka v oklepaju poleg imena naznanja število besed): Stanko Skok iz Domžal (65), Božidar Černež v Grižah (50), Stanko Pirjevec iz Sežane (50), Ivana Močivnik iz Sevnice (37), iz Nove Štife pri Gornjem Gradu: Josip Golob (59), Rozika Šurk (51), Marija Fale (50), Franc Golob (64), Pepca Pikel (53), Albert Kramar (57), Jakob Rihter (64), Anton Fale (64), Jakob Vršnik (54), Milan Pulko na Gorici pri Mozirju (71), Vlasta Rajšp iz Ormoža (84), Slavko Strmšek pri Sv. Petru na Med. selu (65), Stanko Zupančič v Št. Rupertu brez (65), imena iz Ilirske Bistrice (18), Radko Humar, učenec 3. šolskega leta v Šmartnem v Brdih (43), Avgusta Šinigoj v Selih p. Slov. Gradec (152), Leo Berlic pri Sv. Trojici (50). — Vseh besed ne moremo objaviti, ker bi nam to vzelo preveč prostora. — Ker je Avgusta Šinigojeva zapisala največ takih besed, dobi od gospoda nadučitelja Ivana Kelca eno krono.

Besedna naloga.

Priobčil Uroš Žun.

Besede značijo:

1. soglasnik,	9. ime slovečega vojskovodje in vladarja,
2. naslov vladarja,	10. svetopisemsko osebo,
3. umetnika,	11. žensko krstno ime,
4. sad,	12. utrjeni hrib ob Skadru,
5. mesto na Kranjskem,	13. svetnika,
6. učitelja verouka,	14. kraj na Notranjskem,
7. bridki trenutek,	15. posodo za zajemanje vode,
8. žensko krstno ime,	16. glagol premikanja,
	17. samoglasnik.

Po sredi dol in z leve na desno v deveti vrsti čitaj ime slovečega vojskovodje in vladarja.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev zastavice v podobah v osmi številki.

Po slabi družbi rada glava boli.

Ko so na Dunaju izdelovali klišé, so tamkaj izpustili znak za besedo boli. Vzlic temu so zastavic pravo rešili: Saša Ličan, učenec 4. razr. v Ilirski Bistrici; rešitev brez imena iz Ilirske Bistrice; Stanko Pirjevec, učenec 4. razr. v Sežani; Milan Pulko učenec 3. razreda na Gorici pri Mozirju; Tatjana, Vlasta in Vidka Horvat v Ptujju; Ljudmila Kegl, Alojzija Lah, Frančiška Filipič, Jozefa Belec, Jozefa Filipič, Jozefa Zver, Terezija Vapotič, Jozefa Petek, Jozefa Onišak, Antonija Fluher, učenke IV. razr. pri Sv. Križu na Murskem polju; Vida Ušeničnik v Domžalah; Nada Žnideršič, Marija Štraus, Alojzija Skuhala, Frančiška Petovar, Ana Stritar, učenke IV. razr. v Ilirski Bistrici; Stanko Skok, učenec v Domžalah; Ciril Lušin v Ljubljani; Slavka in Mirko Žnideršič v Il. Bistrici.

Kaj mi je pripovedovala pomladanska sapica.

Starka zima je šla spat v svoj ledeni grad, prisijala je lepa, zelena pomlad. Cvetice so se zbudile ter vzdignile svoje glavice iz zemlje. Iz južnih krajev so prišle ptice nazaj v svojo staro domovino. Vse je bilo krasno in lepo. Nekega dne se napotim v gozd, da bi tamkaj nabrala nekoliko cvetic. Ko grem dalje, mi prileti naproti pomladanska sapica. »Dober dan!« me pozdravi. Jaz ji odzdravim: »Bog daj!« — »No, kam pa greš?« me vpraša. »Prišla sem se v gozd izprehajati,« ji odgovorim. »No, kje si pa bila toliko časa?« — »Sediva v travo. Tu ti bom povedala, kje sem bila.« — Sedla sem v travo, sapica pa poleg mene. »No, sedaj mi pa povej, kje si bila!« ji rečem. Ona začne pripovedovati tako-le: »V jeseni sem šla v južne kraje, ker tukaj je bilo mrzlo in se nisem mogla upirati hudi burji. Tam sem se igrala z zlatimi citronami. Časih sem zapihala tako močno, da sem utrgala citrono z veje, ki je štrbunknila na tla, jaz sem se pa smejala. Kmalu sem se naveličala te igre ter odpihala na morje. V čolnu je bil ribič, ki je ravno lovil ribe. A jaz sem bila tako nagajiva. Zapihala sem ter mu odnesla klobuk z glave. Potem sem ga spustila v vodo, da bi bil ubogi ribič kmalu utonil, ako bi se ga jaz ne usmilita. Vrgla sem klobuk proti njemu, da ga je vlovil ter ga postavil na glavo. Toda jaz nisem jenjala ga dražiti ter sem vrgla klobuk zopet v morje. Čez nekoliko časa sem začela tako pihati, da se je čoln zibal kakor orehova lupina. Ribič je zaprl jadra, toda tudi to mu ni nič pomagalo. Nato je začel moliti na glas, da bi ga Bog rešil smrtnih nevarnosti. Meni se je smilil ribič, zato nisem več pi-

hala. Odletela sem zopet se igrati s ptičicami in zlatimi citronami. Ko je prišla pomlad sem, sem prišla, da si nekoliko ogledam domovino. Sedaj zbogom, moram si jo res odlegati!« je rekla ter odpihala. Jaz sem gledala nekoliko časa za njo. Potem pa sem šla proti domu.

Marija Jerončičeva,
učenka V. razreda pri Sv. Ivanu.

*

Dragi gospod Doropoljski!

Tudi jaz, ki stanujem pri svojih starših v Zeleni jami pri Ljubljani, dobivam »Zvonček«. Lansko leto sem bral v tem listu pismo svoje sestrične Emilije Rojčeve, v katerem mi piše, kako je voščila svoji gospodični učiteljici za god. Danes pa naj Vam še jaz sporočim, kako sem jaz voščil za god svojemu ateku, ki mu je ime Lovrencij. Vstal sem navsezgodaj, se lepo umil in oblekel, potem sem pa stopil pred ateka s tem-le voščilom:

Ljubi, dragi atek moj,
danes zopet god je tvoj,
to je tisti dan veseli,
ko si vsak po svoji želji
z boljšim kosom zamaši
usta in želodec si
z vinsko kapljico zaiije,
če možnjček dopusti!
Tudi tebi danes sije
naj tak lep in srečen dan,
da ti raca in puran,
torta, konjak in teran
mizo oblože s kopicjo,
tvojo shuššano možnjico
pa napolni svetla reč
in ti je ne zmanjka več,
da odslej se v naši hiši
smeh veseli vedno sliši,
jaz pa citral bom in pel:

Stojan srečo je ujel!
Hej - juhe, juhe.
sem, kdor dobre volje je!

Popoldne tistega dne je k nam prišlo več očetovih tovarišev z godbo. Vsi smo bili prav veseli in dobre volje, in jaz sem jim moral svoje godovno voščilo kakih petkrat ponoviti.

Sedaj pa hodim v prvi gimnazijski razred. Učim se še dovolj lahko in če Bog da in sreča junaška, se bodem čez dobre tri mesece že lahko štel med učence II. gimnazijskega razreda.

Prihodnjic Vam hočem kaj več pisati o svojem bivališču, Zeleni jami, ako kaj kmalu dobim odgovor na to svoje prvo pismo.

Vas iskreno pozdravlja Vam vdani

Stanko Stojan.

Zelena jama pri Ljubljani.

Odgovor:

Ljubi Stanko!

Prav vesel sem Tvójega živahnega pisma. Upam, da se sedaj že šteješ med učence II. gimnazijskega razreda.

*

Cenjeni gospod!

Kakor sem razvidela iz »Zvončka«, Vas jako veseli, ako dobite otroška pisma. Izpolnjujem Vam torej željo. Doma sem v Ilirski Bistrici, stara sem 9 let. V šolo hodim v Trnovo (samostan). Rada bi bila učiteljica, če ne, pa šivilja. Učim se dobro. V šoli imam najrajša čestito sestro Jožefo. Obiskujem III. razred. Ali ste bili že v Ilirski Bistrici? Pridite enkrat. Prosim za pouk. »Zvonček« bi rada imela. Od brata si ga večkrat izposodim.

Lepo Vas pozdravlja vaša vdana

Zorka Valenčičeva,
učenka III. raz.

Odgovor:

Ljuba Zorka!

V Ilirski Bistrici sem že bil. Ako hočeš imeti »Zvonček«, moraš prositi svoje starše, da Ti ga naroče. Ker si marljiva učenka, Ti to prošnjo gotovo uslišijo!

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Oprostite, da se tako hitro usojam Vas nadlegovati. Pogum sem dobila, ker ste tako dobri, da ste poleg povesti natisnili tudi pismo, ki sem ga Vam že pred dvema letoma pisala. Zdi se mi, zakaj ga niste takoj natisnili: gotovo je bilo preveč pogreškov, ker takrat sem bila še le v tretjem šol. I.

Pri sosedovih so imeli sedaj žalostne čase. Umrli jim je gospodar, brat znanega pisatelja Antona Brezovnika. Bil je čislán mož, ki je nad 23 let županil v občini Vrhe. O priliki Vam bom pisala o pogrebu in pogrebščini.

Čudno pa je, da je drugi dan umrla njegova tašča, ki je bila tako dobra, da nam je prinesla našo malo Rado, katero vsi ljubimo.

Sedaj hodimo tri v šolo: jaz, Vera in Nada. Boris začne hoditi šele jeseni.

Lansko leto poleti so našli kmeta Repnika mrtvega v jarku. Ako se Vam ne bom zamerila, Vam bom drugič bolj natančno o tem pisala.

Gotovo veste o Widrovi knjigi »Moje prvo berilo«. Na tega gospoda sem bila jako jezna, da še vedel ni zato. Sedaj Vam povem, kaj je bilo. Hotela sem napraviti Začetnico s podobami. To se Vam bo smešno zdelo, pa vendar sem imela že mnogo gradiva. Šele, ko smo čitali, da so g. Widra »Moje prvo berilo« odobrili, sem povedala našim, zakaj sem jezna: vsi so se smejali.

V zadnji številki »Zvončka« sem rešila besedno uganko. Pa ker je nisem prav sama, mi oče ni pustil poslati rešitve. Besedi po sredi dol se glasite »Anton Aškerc«.

Prosim, da blagovolite sprejeti te vrstice v svoj kotichek.

Željino pričakuje Vašega odgovora,
Vas pozdravlja

Avgusta Šinigojeva,
5. šol. I. v Selih.

Odgovor.

Ljuba Avgusta!

Obljuba dela dolg — zato pa izpolni, kar obljubljaš in opiši označene dogodke!

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Danes Vam hočem razodeti v svojem pismu, kako se mi godi doma in v šoli. Danes sem prvič brala Vaš »Zvonček« in mi je jako všeč. Jaz hodim v šolo v Zatičino h gospodu nadučitelju Francu Kovaču. Mene najbolj veseli petje, branje, zemljepis in zgodovina. Jaz bi bila tudi rada učiteljica, ker učiti je jako prijetno. Stara sem deset let in stanujem na Vrhu pri Zatičini. Sedaj Vas pa iskreno pozdravljam

Josipina Vrhovčeva,
učenka 3. razreda.

Odgovor:

Ljuba Josipina!

Res je prijetno poučevati, ako so učenci in učenke poslušni in marljivi. Ako boš učiteljica, Ti želim samo tako šolsko mladino zbrano okolo Tebe!